

# Rytmika

## Materiały

- laptop z podłączonymi głośnikami i dostępem do Internetu;
- rzutnik multimedialny;
- karta pracy: rytm i metrum;
- materiały multimedialne ze strony muzykoteczaszkolna.pl
  - [Lekcja 2.1 | Zapis czasu trwania dźwięku](#)
  - [Lekcja 2.2 | Zapis czasu trwania dźwięku](#)
- nagrania:
  - [Stabat Mater Dolorosa – sekwencja](#)
  - [Sonata A-dur KV 331 | Wolfgang Amadeusz Mozart](#)
  - [Ave Regina caelorum - antyfony](#)
  - [Wiosna | Cztery pory roku | Antonio Vivaldi](#)
- prezentacja „Elementy dzieła muzycznego – rytmika”;
- nuty:
  - [Stabat Mater Dolorosa](#)
  - [Wolfgang Amadeusz Mozart – Sonata A-dur KV 331](#)

## Metody nauczania

- pogadanka
- pokaz
- ćwiczenia.

## Formy

- praca indywidualna
- praca zbiorowa.

## Przebieg lekcji:

### 1. Faza wstępna

- Powitanie
- Sprawdzenie obecności
- Podanie tematu lekcji.

### 2. Faza realizacyjna

- Przypomnienie informacji dotyczących elementów dzieła muzycznego. Do elementów dzieła muzycznego zaliczamy: melodykę, rytmikę, harmonikę, agogikę, artykulację, dynamikę i kolorystykę. Wszystkie te elementy współdziałają ze sobą tworząc dzieło muzyczne.
- Jednym z najważniejszych elementów dzieła muzycznego jest melodyka, która wyznacza następstwo dźwięków o różnej wysokości i różnym czasie trwania. Druga w kolejności jest RYTMIKA, określająca przebieg dzieła muzycznego w czasie.
- Rytmika może być uporządkowana, czyli USTALONA, lub bez uporządkowanego zapisu, czyli SWOBODNA. Nauczyciel tłumaczy, że rytmika ustalona występuje w utworach z taktami i metrum, rytmika swobodna to utwory bez taktów i metrum. Prezentuje nagranie rytmiki swobodnej na przykładzie Sekwencji *Stabat Mater Dolorosa*. Następnie prezentuje nagranie rytmiki ustalonej na przykładzie *Sonaty A-dur KV 331* cz I Wolfganga Amadeusza Mozarta.
- Nauczyciel dzieli klasę na dwie grupy. Grupa pierwsza to „Ustaloniści”, grupa druga – „Swobodniści”. Ustaloniści na znak nauczyciela wykonują stały rytm w wolnym tempie. Mogą to być ćwierćnuty, ważne, aby wszyscy z tej grupy wykonywali to samo jednocześnie. Swobodniści wykonują swobodne improwizacje rytmiczne. Do tego ćwiczenia najlepiej użyć tępej strony ołówków, lub – o ile to możliwe – dowolnych instrumentów perkusyjnych.
- Nauczyciel pyta uczniów, czy znają jakieś wartości rytmiczne. Przypomina, że w muzyce dla **zapisu długości trwania dźwięku** używamy następujących wartości rytmicznych: cała nuta, półnuta, ćwierćnuta, ósemka, szesnastka. Czas trwania ciszy między dźwiękami zapisujemy za pomocą pauz.

- Dla przypomnienia informacji o zapisie trwania dźwięku nauczyciel demonstruje materiały ze strony [Lekcja 2.1 | Zapis czasu trwania dźwięku.](#)
- Nauczyciel rozdaje karty pracy i prosi o rozwiązanie zadania 1.

Zadanie 1: Wpisz nazwy nut i pauz:



ósemka



cała nuta



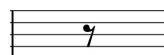
szesnastka



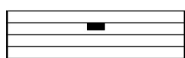
ćwierćnuta



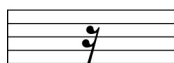
półnuta



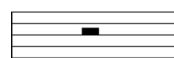
pauza  
ósemkowa



pauza cała nutowa



pauza szesnastkowa



pauza  
półnutowa

- Kolejnym ważnym pojęciem jest **metrum**, czyli miara. Metrum wyznacza, ile danych wartości mieści się w takcie. Liczba górna wyznacza liczbę wartości rytmicznych, które mieszczą się w takcie, liczba dolna określa, jaka wartość jest miarą, np.

$\frac{2}{4}$  - czyt. dwie czwarte – miarą taktu jest ćwierćnuta, w takcie są dwie ćwierćnuty.

Nauczyciel prosi o wymienienie, jakie wartości mieszczą się w tym metrum.



W tym metrum mieszczą się:

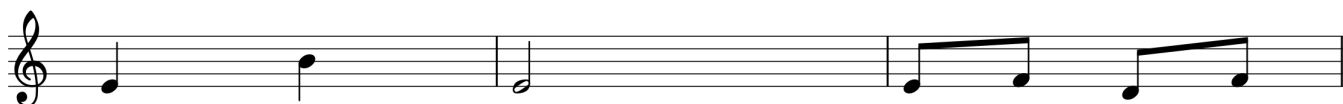
- 1 półnuta
- 2 ćwierćnuty
- 4 ósemki
- 8 szesnastek.

Liczbą dolną może być:

- 1 – miarą taktu jest cała nuta
- 2 – miarą taktu jest półnuta
- 4 – miarą taktu jest ćwierćnuta
- 8 – miarą taktu jest ósemka
- 16 – miarą taktu jest szesnastka.

- Dla przypomnienia lub wprowadzenia pojęć „takt”, „metrum” nauczyciel prezentuje materiały z portalu muzykotekaszkolna.pl ([Lekcja 2.2 | Zapis czasu trwania dźwięku](#)).
- Nauczyciel prosi o rozwiązanie zadania 2, zawierającego ćwiczenia na dopasowanie taktów do metrum.

Przykład 1 – jest to metrum  $\frac{2}{4}$



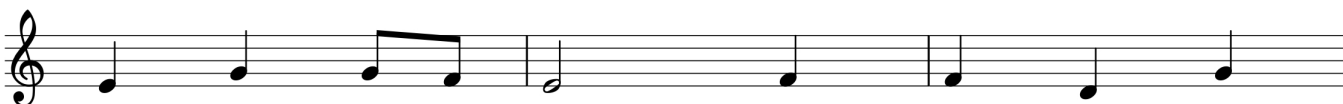
- Po rozpoznaniu metrum nauczyciel prosi o wykonanie tego rytmu przez uczniów. Dzieli klasę na trzy zespoły:

- zespół 1 wykonuje pierwszy takt, czyli ćwierćnuty;
- zespół 2 wykonuje drugi takt, czyli półnutę;
- zespół 3 wykonuje trzeci takt, czyli ósemki.

Przykład 2 – jest to metrum  $\frac{4}{4}$



Przykład 3 – jest to metrum  $\frac{3}{4}$



- Zadanie 3 – Nauczyciel prosi, aby uczniowie wpisali dowolne nuty w przykład 1, pamiętając o tym, żeby suma wartości w takcie była odpowiednia. W kolejnych taktach można dopisać:
  - w pierwszym: 1 ćwierćnutę lub jej rozdrobnienie: 2 ósemki lub 4 szesnastki;
  - w drugim: 1 półnutę lub jej rozdrobnienie;
  - w trzecim: nic;
  - w czwartym: 1 ćwierćnutę lub jej rozdrobnienie;
  - w piątym: 1 ćwierćnutę lub jej rozdrobnienie;
  - w szóstym: 1 ósemkę lub jej rozdrobnienie;
  - w siódmym: 1 ćwierćnutę lub jej rozdrobnienie;
  - w ósmym: nic.

W przykładzie 2 można dopisać;

- w pierwszym: 1 ćwierćnutę lub jej rozdrobnienie;
- w drugim: 1 ćwierćnutę lub jej rozdrobnienie;
- w trzecim: nic;
- w czwartym: 1 ósemkę lub jej rozdrobnienie;
- w piątym: 1 ćwierćnutę lub jej rozdrobnienie;
- w szóstym: 3 ósemki lub ich rozdrobnienie;
- w siódmym: 1 ćwierćnutę i 1 ósemkę lub ich rozdrobnienie;
- w ósmym: nic.

### 3. Faza podsumowująca

Utrwalenie wiadomości na temat rytmiki. Uczniowie rozpoznają w zaprezentowanym utworze rodzaj: ustalona czy swobodna. (*Ave Regina caelorum* – rytmika swobodna; Antonio Vivaldi *Cztery pory roku – Wiosna* – rytmika ustalona).

Katarzyna Broj